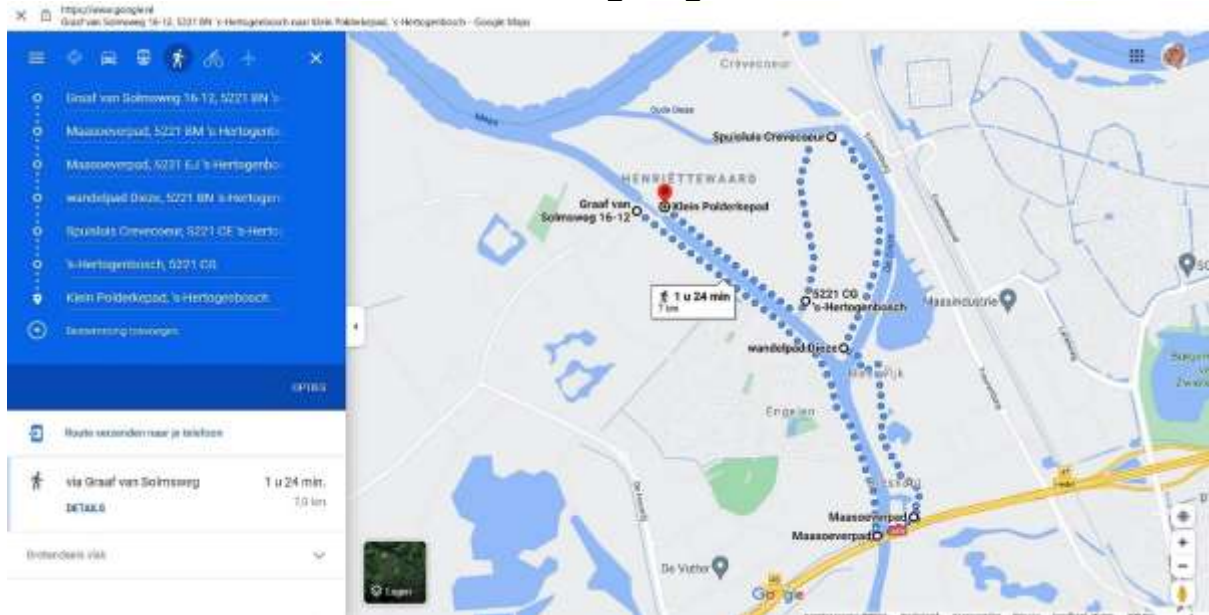

Wandeling Engelen

Parkeren schutsluis Engelen.

Route 7 km

Vertel punten:

1 Schutsluis

Sluis Henriëttewaard of sluis Engelen verving in 1900 de schutsluis in het fort Crèvecoeur. De situering alsmede de lengte en diepte van laatst genoemde sluis voldeden niet meer. In tegenstelling tot de oude schutsluis in het fort, die uitmondde bij een binnenbocht van de Maas, kreeg de nieuwe schutsluis een positie bij een buitenbocht. De schepen die naar de Maas voeren, hadden daardoor een beter uitzicht over deze rivier. Bovendien hield de sterkere stroming in de buitenbocht de vaargeul op diepte. De sluis moest zodanige afmetingen hebben dat de grootst voorkomende binnenschepen 's-Hertogenbosch konden bereiken. Overigens waren deze schepen vanwege hun grote afmetingen niet geschikt voor de vaart op de Zuid-Willemsvaart. (klasse IV tot Veghel) De sluis is een van de vele extra werken die in het kader van de Maasmondwerken werd gerealiseerd. De dienstwoningen aan de westzijde van de sluis zijn van recentere datum dan de sluis. De oorspronkelijke dienstwoningen stonden aan de oostzijde en zijn in het begin van de jaren tachtig gesloopt. De sluis is dubbel schutten i.v.m. de wisselende waterstanden op de Maas.

2 Dorp Engelen

Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat er al in de IJzertijd bewoning was op de plaats van het huidige Engelen. Echter, pas in 815 wordt er melding gedaan van het dorp Angrisa, het huidige Engelen. Engelen hoorde sinds de 15e eeuw meestal bij het Graafschap Holland. Feitelijk was het een grensplaats, hetgeen nogal eens aanleiding gaf tot schermutselingen. Het gebied van Engelen lag strategisch en daarom werden er tijdens de Tachtigjarige Oorlog een aantal versterkingen aangelegd, zoals Fort Crèvecoeur en de Engeler Schans.

3 Kerk Engelen

Katholieke Sint Lambertuskerk met pastorie waarvoor op 26 mei 1933 de eerste steen gelegd werd. De architect was Hein de Graaf (1889-1958) en ontwierp het gebouw in architectuurstijl van de Amsterdamse School. Kenmerkend daarvoor zijn o.a de verschillende bouwvormen, de verschillende soorten baksteen en de details van het metselwerk.

4 Pensionnat

Voormalig 'Pensionnat de demoiselles', gebouwd in 1828 in de bouwstijl Neo-Classisme. De kostschool voor 'jonge juffrouwen' (pensionnaires) was door pastoor van Hooff opgericht en de officiële naam werd: Pensionaat Onze Lieve Vrouw van Lourdes. Het rechtse gedeelte is de in 1875 tegen het pensionaat aangebouwde Bijzondere School. In 1953 werd het gesloten. Vanaf 1953 tot 1976 was er het blindentehuis BLIZO en toen verhuisde naar Vught. BLIZO was een werk- en woongemeenschap voor mensen met een visuele handicap. In de werkplaats werden borstels, vegers en kokosmatten gemaakt. Nu is het een gebouw met zes appartementen.

5 Oude Dieze

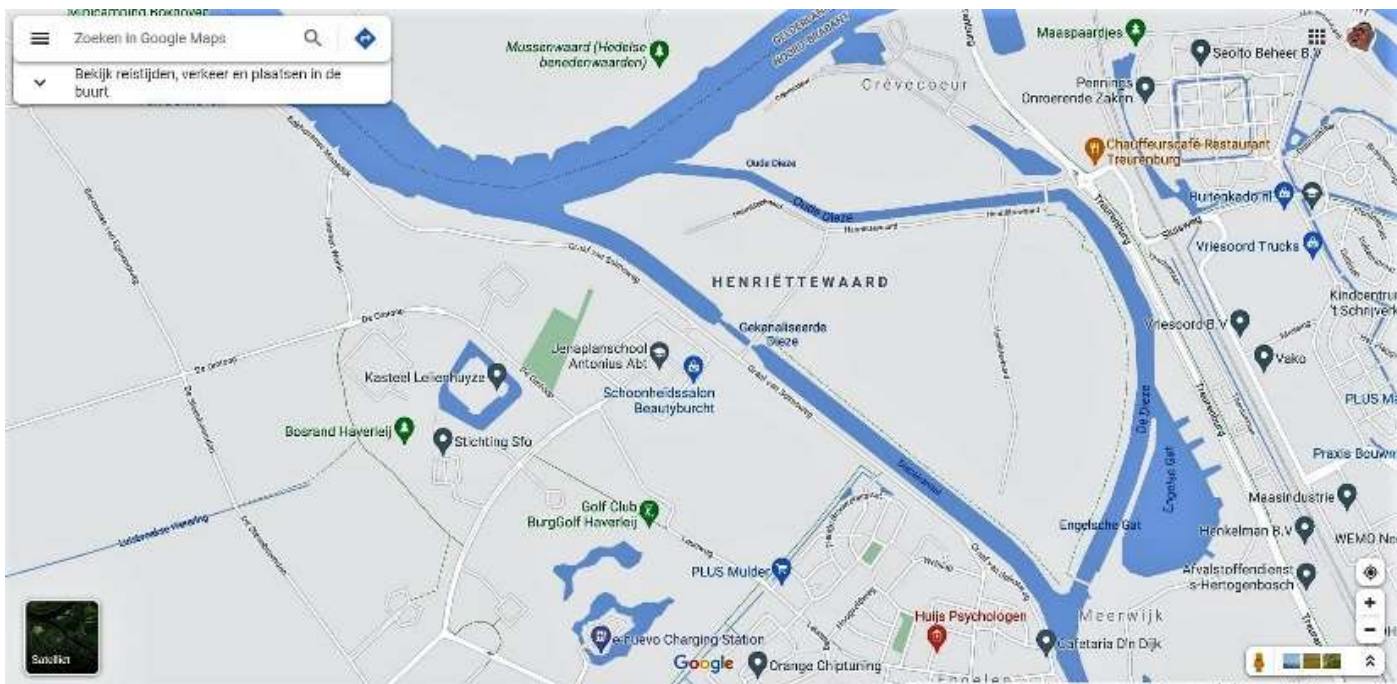
De Dieze of Diest bij 's-Hertogenbosch is een samenvloeiing van de rivieren de Dommel en de Aa, het is de oude benaming voor de huidige Run of Esschestroom, een zijriviertje van de Dommel. De Dieze liep eerst naar Fort Crèvecoeur, daarna naar de spuisluis Crèvecoeur, en later naar de schutsluis Henriëttewaard.

Dus zijn er drie Dieze benamingen!

Gekanaliseerde Dieze

Oude Dieze

De Dieze

6 De Engeler Schans

De Engeler Schans was een verdedigingswerk ten zuiden van het dorpje Engelen. De schans werd in 1579 aangelegd door Claudius van Berlaymont, heer van Haultepenne, Spaansgezind bevelhebber. Op 13 juli 1587 vond een treffen plaats met Staatse troepen onder leiding van Hohenlohe. Hierbij sneuvelde Claudius van Berlaymont.

Prins Frederik Hendrik en graaf Ernst Casimir bij het beleg van 's-Hertogenbosch, 1629 (Pauwels van Hillegaert, 1635)

7 A 59 Maasroute

De Rijksweg 59, bestaande uit de A59 en N59 is een autosnelweg en niet-autosnelweg in Nederland. De weg vormt een oost-westroute door het zuiden van het land, en bestaat tussen Serooskerke en het Hellegatsplein uit de niet-autosnelweg N59, en verder tot aan Oss als snelweg A59. Aangelegd in 1970

8 Diezemonding

Natuurpark De Diezemonding is een natuurgebied dat zich bevindt in het noordwesten van 's-Hertogenbosch, enkele honderden meters ten noordwesten van Orthen. In 2008 besloeg het een oppervlakte van 26 ha, maar de bedoeling is om het tot 450 ha uit te breiden, waardoor het tot de Maas zou reiken. Het natuurpark is eigendom van de gemeente 's-Hertogenbosch en het wordt beheerd door de Stichting FREE Nature. Het is onderdeel van het plan "De Groene Delta" om de stad 's-Hertogenbosch met natuur- en recreatiegebieden te omringen.

9 Veer Engelen

Reizigers konden vroeger vanuit Engelen per pont de Dieze oversteken richting Empel. Vanouds was dit veer in handen van de Heer van Engelen. Dat bleef zo tot het midden van de negentiende eeuw. In 1852 verkochten William Smith en zijn vrouw Sara Geertruida van Hoey het veer aan Thomas Somers. (café Somers)

10 Kasteel Meerwijk

Het oorspronkelijke kasteel stond daar vanaf de 14e eeuw en bestond toen uit een middeleeuwse woontoren met een aanbouw en een voorkasteel. Het kasteel is in verval geraakt en is afgebroken en opgeruimd. Het nieuwe landhuis is in 1851 gebouwd in de Tudorstijl, een bouwstijl die in Engeland ontstond toen het vorstenhuis aan de macht was. Het kenmerk is de vele versieringen. In 1901 is het gebouw met een verdieping verlaagd en ontdaan van enkele zijvleugels, waardoor veel van de monumentale waarde verloren gegaan is.

(Privéclub), Trouw locatie, Vergaderingen, Partijen, bijeenkomsten, enz, enz.

11 Engelse Gat

Het Engelsche Gat, ook wel Engelse Gat genoemd, is een gegraven meer ten noorden van Dieskant en ten oosten van de Henriëttewaard in de gemeente 's-Hertogenbosch. Het is genoemd naar het nabij gelegen dorp Engelen. Het meer heeft een open verbinding met de Dieze die noordwaarts richting de spuisluis bij het voormalig fort Crèvecoeur stroomt. Dit fort is in gebruik als militair oefenterrein. (Genie)

12 Crèvecoeur

Om het water van de Dieze op te stuwen en de bevaarbaarheid van de rivier te vergroten is in 1861 voor het eerst een spuisluis bij Crèvecoeur gebouwd. Het waterpeil werd toen geregeld door middel van schotbalken. Daarvoor was er alleen een schutsluis in het Fort Crevecoeur als verbinding met de Maas.

Schutsluis Crèvecoeur in het fort. (gedempt)

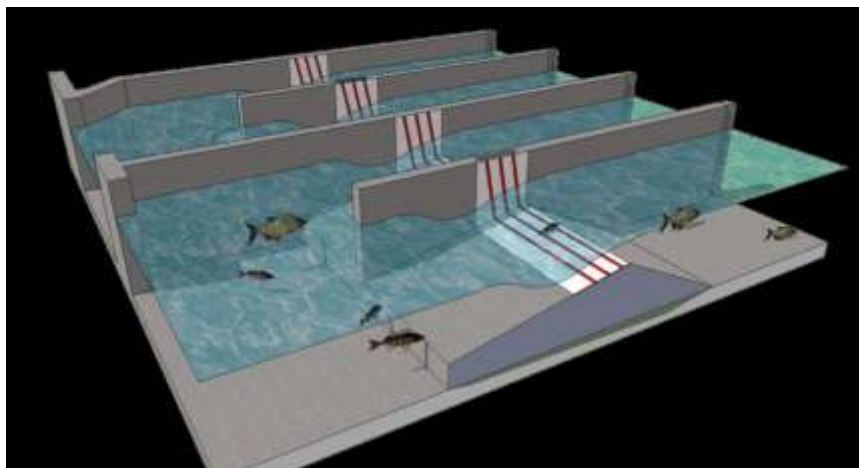
Spuisluis Crèvecoeur (Stoneyschuiven)

Opening N. Smit-Kroes 1987

13 Vispassage

De spuisluis Crèvecoeur in de Oude Dieze regelt het peil in de Dieze. Dankzij de sluis houdt 's-Hertogenbosch droge voeten en kunnen schepen vanaf de Maas naar de Zuid-Willemsvaart varen. (Nu Maximakanaal) De sluis is alleen een barrière voor vissen die vanuit de Maas stroomopwaarts willen zwemmen om zich in de beken voort te planten. Daarom ligt hier een vispassage, voor onder andere de winde, kopvoorn en riviergrondel. (met visteller)

14 Henriëttewaard

De Henriëttewaard is een wijk van 285 ha in de gemeente 's-Hertogenbosch, in de Nederlandse provincie Noord-Brabant. De wijk, met 80 inwoners, ligt in het noorden van de gemeente, ten oosten van het Diezekanaal en ten westen van de spoorlijn Utrecht - Boxtel. De wijk is geen echte woonwijk, maar bestaat uit een polderlandschap. In het noorden van het gebied staat het voormalige Fort Crèvecoeur, wat thans een militair oefenterrein is. Dit fort is in 1590 gebouwd en had tijdens het Beleg van 's-Hertogenbosch in 1629 een belangrijke functie. Het fort beheerste de scheepvaart over de Dieze, waardoor de stad 's-Hertogenbosch vanaf het water niet bereikbaar was. Dit fort had in zijn ontwerp van 1701 door Menno van Coehoorn aan de zuidwestzijde een bastion Henriëtte dat vernoemd was naar de laatste nog levende tante van Willem III van Oranje, Henriëtte Catharina van Nassau.

De polder kan alleen ontwateren via de duikersluis.

De sluis is gebouwd voor de waterbeheersing in het oostelijk deel van de Binnenpolder van Engelen. Er kon water mee worden geloosd, maar ook het inlaten van Maaswater ten behoeve van de winterbemesting van de polder was mogelijk. Door de aanleg van het kanaal Engelen-Henriëttewaard werd een gedeelte van de Binnenpolder van Engelen geïsoleerd. Deze polder behoorde tot het waterschap De Algemene Omkading. Het afgesneden poldergedeelte lag ingeklemd tussen de dijken van het nieuwe kanaal, de Maas, de Dieze en de Oude Dieze, waardoor een nieuw poldertje ontstond. De sluis behoorde tot een van de aanpassingswerken die in verband met de Maasmondverlegging omstreeks 1900 moesten worden uitgevoerd.

15 Fort Crèvecoeur

Fort Crèvecoeur is gebouwd om, samen met Fort Orthen, de noordkant van vestingstad Den Bosch te beschermen. Het fort heeft een heel bewogen geschiedenis achter de rug. Zo is het in Hollandse, Franse, Spaanse én Duitse handen geweest. Dit zorgde voor gevaarlijke situaties voor de omwoners, die naar de binnenstad vluchtten. Al dat veroveren en herveroveren liet zijn sporen na op het fort. Vandaag verkeert het fort niet in opperbeste staat. Toch is het de moeite om er eens een kijkje te nemen en er de historische sfeer op te snuiven.

Zuiderwaterlinie

Hartepijn aan de Maas

Rond 1587 bouwden de Staatsen – toen "vijand" van de stad 's-Hertogenbosch – het Fort Crèvecoeur, in de monding van de Dieze in de Maas. Fort Crèvecoeur werd eeuwenlang veroverd en weer heroverd. Zo kwam het in Hollandse, Franse, Spaanse én Duitse handen. Tegenwoordig is Fort Crèvecoeur één van de vele indrukwekkende monumenten in Den Bosch. Verken de omgeving en het fort via

Linie 1629 fietsroute

Fietsroute linie 1629 is een prachtige en afwisselende fietsroute (lengte ongeveer 50 km) die rondom Den Bosch loopt via Vlijmen, Engelen, Rosmalen, Den Dungen, Halder en Vught. De route is op elk punt te beginnen en loopt in een gesloten cirkel om de stad heen. Gedurende de route zijn voldoende picknickplaatsen en horecagelegenheden om even uit te rusten, te genieten van het uitzicht of om wat lekkers te eten of te drinken.

[Fietsroute Linie 1629 - Ontdek het Beleg van Den Bosch | Erfgoed 's-Hertogenbosch \(erfgoedshertogenbosch.nl\)](https://erfgoedshertogenbosch.nl)

